

ODPUSZCZAĆ (356) *vb impf*

o oraz a jasne.

inf odpuszczać (84). ◇ *praes 1 sg* odpuszczam (22). ◇ *2 sg* odpuszczasz (9). ◇ *3 sg* odpuszcza (108). ◇ *1 pl* odpuszczamy (35). ◇ *2 pl* odpuszczacie (1). ◇ *3 pl* odpuszczają (20). ◇ *praet 1 sg m -m* odpuszczam (1). ◇ *2 sg m -eś, -ś* odpuszczam (2). ◇ *3 sg m* odpuszczam (6). ◇ *3 pl m pers* odpuszczali (2). *subst* odpuszczali (2). ◇ *fut 3 sg m* odpuszczać będzie (2). ◇ *1 pl m pers* będziemy odpuszczać (1) *LibLeg*, będziemy odpuszczać (1) *SarnStat*. ◇ *2 pl m pers* będziecie odpuszczać (1). ◇ *imp 2 sg* odpuszczaj (3). ◇ *3 sg* niech odpuszcza (1). ◇ *1 pl* odpuszczajmy (2). ◇ *2 pl* odpuszczajcie (8). ◇ *con 1 sg m* bym odpuszczam (2). ◇ *2 sg m* byś odpuszczam (5). ◇ *3 sg m* by odpuszczam (3). *f* by odpuszczała (1). ◇ *1 pl m pers* byśmy odpuszczali (3). ◇ *3 pl m pers* by odpuszczali (5). ◇ *impers praet* odpuszczano (1). ◇ *con* by odpuszczano (2). ◇ *pass praes 3 pl* odpuszczają się (9). ◇ *part praes act* odpuszczając (13), odpuszczając (1) *RejKup*.

Sł stp, Cn notuje, LindeXVI – XVII w. s.v. odpuścić.

1. Odprawiać od siebie, odsyłać; pozwalać odejść [kogo] (7) : a ktorzi thesz poŕlowye y gonczy od ciebie [= *króla polskiego*] [...] do nas będą przyeŕdzicz mi ich bes wŕzelakiego omieŕkania bedzyem odprawowacz y odpvŕczacz y zadnich trvdnoŕczy y lekkoŕczy ym ŕamim [...] niebedziem ym wirzadzacz. ale dobrowolnie y ŕpokoynie ych mami odpvŕczacz. *LibLeg* 10/97v.

a. Uwalniać (2) :

odpuszczać komu (1): wyszedł [*Piłat*] ku Iudom/ y mowi im. [...] Ieŕt lepak obyczay (v) was/ ábym wam iednego [*więźnia*] odpuŕczal w Pálchę [*ut unum vobis absolvam (marg) dimittam (-) in Pascha*]. *BudNT Ioann* 18/39.

Zwrot: »wolnie odpuszczać« (1): [*cesarz turecki w liście do króla polskiego:*] ktorziby [*jeńcy Polacy*] miely przifŕpocz, kv zakonv naschemv thichesmi przikazały mocno, onich od panow ych v ktorich bi ony bily bracz, y wolnie one odpvŕczacz *LibLeg* 10/91.

b. Rozstawać się z kimś, żegnać (1) :

Szereg: »przypuszczać i odpuszczać« (1): Mayą teŕ [*młodzieńcy*] być ćwiczeni ktorym obyczaiem mayą ku sobie przypuŕczacz przychodzące/ y ktorym odchodzące odpuŕczacz *KwiatKsiąŕ* D3v.

c. Rozwodzić się (1) :

Zwrot: »odpuszczać od siebie« (1): Repudio, quasi ob rem pudendam aliquam repello, Rozwodzę ŕie s żoną. Albo yą odpuŕczam y zámietam od ŕiebie *Mącz* 352d.

Szereg: »odpuszczać i zamietać« (1): *Mącz* 352d cf *Zwrot*.

d. Dawać przyzwolenie na odpłynięcie (1) :

Zwrot: »łodzi odpuszczać od brzegu« (1): Ty [*Kalchasz wieszczku*] który Gréckie łodzi odpuŕczasz od brzegu/ [...] Powieŕdz/ co nam Bóg kaŕe *Górntroas* 28.

2. Odstępować od działania na czyjś niekorzyść; darowywać karę; remittere *JanStat, Cn; amittere a. mittere a. eximere noxiam, concedere, exsolvere poenam, facere gratiam criminis Cn* [*w tym: co (27)*] (28) : *LatHar* 286; Słudzy poŕŕuŕzni bądźcie pánom [...]. A wy pánowie tákŕe ŕę záchowaycie przeciwko nim/ odpuŕczacz groŕbę [*remittentes minas*] *WujNT Eph* 6/9.

odpuszczać komu (6): Pánie Boże nieodpułczay tego tym/ którzy do tego [odbierania tego, co dał] Páná nálezego dobrotliwego wiodą *OrzQuin* B2v; *HistRzym* 120; [ustawiamy] iż káždy mężobóycá zá przekonániém rok y łżeść niedziél ná dnie w wieży siedzieć ma/ á my siedzenia żadnému odpułczác nie mamy. *SarnStat* 608. Cf *Zwrot*.

Zwrot: »karanie, káźń, poenam odpuszczać« [w tym: poenam to jest karanie 1 r.; komu (3)] [szyk zmienny] (6.1:1): *BiałKat* 173v; tey oboiey kaźniey pokutuiącemu zázwdy zázraz nie odpułczáią. *LatHar* 287, 287; *WujNT* 780; nieodpułczá karánia wiecznego/ ták zgoła/ ále go odmienia w doczefne. *WysKaz* 25, [23] [2 r.].

a. *Odstępować od egzekwowania należności, umarzać; remittere Mącz, PolAnt; indulgere JanPrzyw* (16) :

odpuszczać komu (8), czemu [= miastu] (2): Celnicy rzekli Xántowi/ [...] cłóc iuże odpułczámy. *BierEz* B3, F2v; tym miełczánom [z *Katanii ogień Etny*] wielką łzkodę czynił/ łtey przyczyny Rzymiánie odpułczáli im tribut. *BielKron* 276v; *BudBib* 1.Mach 15/8; *Strum* L4; *SarnStat* 887, 963, 964, 965, 976.

Zwroty: »odpuszczać dług« (1): Remitto debitum, Odpułczam dług. *Mącz* 227a.

»dni odpuszczać« = *ujmować z obowiązku odpracowania* (3): [urzędnik] schłopy w Kárczmie rad siada á dni im zá robotę odpułczá. *Strum* L4; *ActReg* 78 [2 r.].

»podatki, od podatków odpuszczać« (1:1): tych [danych wcześniej wolności] y ia tobie teras potwierdzam/ y wśytki inne podatki ktore odpułczono odpułczám [alia dona remiserunt tibi]. *BudBib* 1.Mach 15/5; MIáłtu nálezemu Szredzie prze defolácią przez ogień/ od podatków Poborowych [...]/ iefliby kiedy z potrzeby Rzeczypóspolitáy vchwaloné były/ odpułczámy. *SarnStat* 976.

»winy [= należności] odpuszczać« (1): Za rołkrwáwienie iednego/ winá ieft Sędziemu/ dwádziefciá grofzy y pięć/ y łzeląg. Zá śiną ránę/ pięć grofzy y łzeląg. [...] Tych win y wśelákich innych Sędzia niema odpułczác *GroicPorz* c4.

Szeregi: »darować i odpuszczać« [szyk 2:1] (3): *BudBib* 1.Mach 15/8; Szos z Poborem nálezym Królewłkim [...] Miáłtá Kráková miełczánom y obywatelom iego wśytkim dáruiemy y odpułczámy do cztérech Exákciy Poborowych *SarnStat* 963, 965.

»odpuszczać i rozwiązać« (1): Ian Woiewodá [...] Ziemię Sędomiérłką [...] odpułczáiąc y rozwiąziąc [relaxando et dimittendo *JanStat* 86] zgoła znáczné Summy/ które od Nas [...] ná przerzeczonáy Ziemi [...] obádwa znich [Jan z bratem] mieli obowiazáné y zápiśáné: [...] w moc nálezę [...] wrócił *SarnStat* 978.

3. *Przebaczać, darowywać komuś przewinienie lub wyrządzoną krzywdę; nie chować urazy; ignoscere Mącz, Modrz, Cn; condonare PolAnt, Modrz, Cn; remittere HistAl, Vulg; dimittere Vulg, PolAnt; donare, parcere Vulg, Cn; amittere a. mittere noxiam, dare veniam, facere gratiam, prosperare a. tribuere veniam Cn (315) : March² Dv; Mącz 251a; RejPos 171, 172v; to ná ludzkość należy/ odpułczác/ gdy fię on wśtyda/ komu odpułczáią *ModrzBaz* 98v; *WujNT* *Luc* 6 arg.*

odpuszczać co [w tym: komu (23)] (27): Iuz wam wśytko odpułczám z Bogiem fię iednacyie [...] Bowiemefcie łnadz iemu więczy przewinili *RejJóz* P6, P, P4; *SeklKat* S4; *RejPos* 247v; *BiałKat* 171;

RejZwierc 11; *CzechRozm* 219; *ModrzBaz* 81v; *LatHar* 282; *WujNT* 627 marg. Cf *Zwroty*. [Cf też a. odpuszczać co *SkarŻyw* 91.]

odpuszczać komu (76): mi Was [...] vpomynami, abisczie thich zloczynczow [...] mogły kv rękam przywełcz a oni zatho karacz. zadnemv nieodpvfczayacz *LibLeg* 10/92v; *RejJóz* P8v; Achoć by tak byli zatwardziali wżołcy fwey [...] / ze nas nieprołfą oto / tedy my ym iednak mamy odpufzczac á niemiec olierdzia namie [lege: na nie] *SeklKat* S4v; *Leop Mal* 3/10; *BibRadz Luc* 11/4; *BielKron* 298; *GórnDworz* E4v; *RejPos* 235; *RejZwierc* 242v; Mnie / iako kto raczy niech ładzi / y fżacuię / odpufzczam każdemu fżczyrze przed Bogiem *BudBib* c3v; *BiałKaz* Mv; ktore [słowa *Chrystusa*] nam rofkázuia / ábyfmy drugim odpufzczáli / iáko chcemy / żeby y nam odpufzczano. *ModrzBaz* 127, 66, 98v; *CzechEp* 41; *Phil* F2; nie dołyc ná łamey wierze: trzebá y odpufzczac tym co nas obrázili. *WujNT* 167, Xxxxx3v; *SkarKaz* 280b. Cf *odpuszczać co*; *Zwroty*.

Matth 6/9–13 (*Modlitwa Pańska*) i *Luc* 6/37 oraz w *nawiązaniach do tych miejsc* (40): Ten bliźni / ktoregom obraził / iefli go profżę / [...] ma mi wedłvg rozkazania bożego odpvfcić / iefli chce aby mv też pan bog odpvfcił grzechy iego / tak iako go w pacierzv profi / [...] mowiaż odpvfć nam / iako y my odpvfzczamy / etc. *SeklWyzn* o4v; otim yafnie pyfmo v Lukałfa w fżoftym capitulum / mowiaż odpufczaicie / á będzie wam odpufczono. *SeklKat* K, I2, S4v, V4; *RejZwierc* 106 [2 r.]; Y odpufć nam grzechy náłze / boć też y my odpufzczamy wżytkim ktorzi nam łá winni [*dimittimus omni debenti nobis*]. *BibRadz Luc* 11/4; *RejPos* 169v, 170v; *WujJud* 234v; *WujJudConf* 83; *ModrzBaz* 66, 127 [2 r.]; *ArtKanc* M19; Odpufzczaycie [*dimittite*] / á będzie wam odpufczono. *WujNT Luc* 6/37; Gdy nas vkrzywdzi bliźni náłz [...] / czyńmy mu miłosierdzie / odpufzczaymy / iáko też łami tego v P. Bogá fwe⁸⁰ co dzień proším. *SkarKaz* 279a, 279a. Cf »odpuszczać winowajcom«.

W porównaniu (1): [*powiada Pan o bojących się Go*:] przepufzczę im iáko więc odpufczca człowiek fynowi fwe^{mv} ktory mu vłluguie. *Leop Mal* 3/17.

W przeciwstawieniu: »karać ... odpuszczać« (1): Czemu Attilá przefłáduiesz lud Boży wielkim okrucieńftwem? gdy fie mieniż Bożym biczem / czemułz zuchwałych á złych nie karzełz? á pokornym (ktorzyć do nog pádaia [...]) czemu nie odpufzczalż? *BielKron* 298.

W charakterystycznych połączeniach: odpuszczać często, nawięcej, szczerze (2), po wtore; odpuszczać mierziqczki, niewdzięczność, niewiadomości, omyłki, wszystko (3); odpuszczać drugim (2), kajqcemu się, każdemu (3), ludziom, pokornym, synowi (2), wżytkim.

Zwroty: »odpuszczać bliźniemu (a. bliznemu), bratu (a. braciej)« [*szyk zmienny*] (6:6): natim fwiecie otrzimami odpufczenie grzechow wżitkich náłzich [...] / nie dla załlug albo vczinkow náłzich zełfmy bliznemu nieczo odpuczily / albo odpufczamy / ale złáłki á zmiłofierdzia bożego *SeklKat* S4, I2, S4v [2 r.]; *Leop Matth* 18 arg [2 r.]; *RejPos* 246v, 247v; *ArtKanc* M19; *WujNT przedm* 36, *Matth* 18 arg; Iáko możem mieć odpufczenie grzechow náłzich / gdy bráćiey náłzey nie odpufczamy *SkarKazSej* 672a.

»odpuszczać krzywdę, obrażenie« = *offensionem deponere* *Modrz* [*szyk zmienny*] (3:3): *BiałKat* 171; ktorykolwiek tego żáda áby Pan Bog iemu co nawięcey miłofiernym był / ten niechay Pánu Bogu fwoie nieprzyiáźni dáruie / á niech odpufczca obrażenie wżelákie *KuczbKat* 420; *CzechRozm* 243v;

ModrzBaz 66; rącz to łprawić [*Ojcz*] ábym ia dla miłości twey odpufzczał krzywdy wŷytkim tym/ ktorzy mi złość iáką wyrządaią. *LatHar* 282; *SkarKaz* 279a marg.

»odpuszczać nieprzyjacielom (*a. nieprzyjaciołom*)« (2): [*dobre uczynki są:*] Niemłczić fię nadbliznym swoym/ [...] odpufzczać nieprzyjacielom nałzim/ chczemily aby też pan Bog odpufcił winye nałze *SeklKat* 12; *CzechRozm* 243v.

»z serca, [*jakim*] sercem [*co*] odpufzczać« [*w tym: komu* (2)] (2:1): *OpecŻyw* 191v; *RejPos* 246v; niech [*Bóg*] dla mnie nie karze niewdzięczności twoiey. Ktorą ia Krześcijánłkim łercem dźifia tobie/ Odpufzczám *CzahTr* 12v.

»odpuszczać (wzajem *a. zobopolnie*) sobie, jeden drugiemu« = *condonare invicem PolAnt; condonare a. ignoscere mutuo Modrz; donare invicem Vulg* [*szyk zmienny*] (6:2): Od pufczaimy wzaiem łobie Ty mnie dzys/ bog iutro tobie. *RejKup* k2; *BibRadz Eph* 4/32; *CzechRozm* 244; Wiele rzeczy ieft/ ktore łudzi do pokoiu/ zgody [...] przywodzą. [...] zwłáfzczá omyłki wŷytkim łopolite/ ktore zobopolnie łobie odpufzczác ieft rzecz bárzo łudzka. *ModrzBaz* 67, 65; *WujNT Eph* 4/32, *Col* 3/13; odpufzczay ieden drugiemu/ a dárny krzywdy łwoie oyczyźnie: áby dla niezgody wálzey nie ginęła *SkarKazSej* 661a.

»odpuszczać [*komu*] winę (*a. przewinności*)« = *remittere peccata Vulg; remittere debita Modrz* [*szyk zmienny*] (6): *SeklKat* S4v; wiłcie orecz [*lege: precz*] odrzućili nałze przykazanie/ nie vznawfzy Ałexandrowey mocy/ [...] włzákże wam włzelkiey niepráwołci winę odoufzczamy [!] [*iniurie delictum remittimus*] *HistAl* D7; *Leop 1.Mach* 13/39, *Matth* 18 arg; *ModrzBaz* 67v; Odpuść nam nałze winy/ iák y my odpufzczamy/ winnym nałzym ich winy *ArtKanc* M14v.

»odpuszczać winowájcom (*a. winowájcy*), winnym« = *dimittere debitoribus PolAnt, Vulg; dimittere debenti Vulg; remittere debitoribus Modrz* [*szyk zmienny*] (21:1): *SeklKat* C, S4, S4v [2 r.]; *KrowObr* 76v; Odpuść nam winy náłfe: boć też y my odpufzczamy włfelkiemu winowáycy náłzemu. *Leop Luc* 11/4; *BibRadz Matth* 6/12; *BielKron* 438; *RejPos* 120; *BiałKat* 211; *KuczbKat* 410; *BielKom* E7; my też bąđmy powinni tákże wŷytko odpufzczác winowáycom náłzym/ dla imieniá iego łwiętego w czýmby nas niełufznie obrázili. *RejZwierc* 11; *CzechRozm* 243v; *ModrzBaz* 67v; *ArtKanc* M14v, M15v, M17, N7v; *LatHar* 5; *WujNT Matth* 6/12, *Luc* 11/4.

»występkı (*a. występy*) [*komu*] odpufzczać« = *errata condonare Modrz* [*szyk zmienny*] (6): tak my tez mamy dla tey łafki daremnie nam daney/ odpufzczać winy albo wyłtępy bliznem nałzem/ gdi nas wczim obrazili á żądaią odpufczenia *SeklKat* S4v; *KrowObr* 62; *RejPos* 246v; *CzechRozm* 244; *ModrzBaz* 65, 66.

Szeregi: »darować i odpufzczać« (1): Czwarty łpofob ieft vłpráwiedliwienia miedzy łudźmi/ gdy winowáyca [...] zá wyłtępkı łwe/ łam część iednę płáci y nágradza: [...] [*za drugą mu*] on ktoremu był záđziáł dárnie y odpufzcza *CzechRozm* 219.

»nie łolgować ani nie odpufzczać« (1): Stárołtowie [...] przeciwko tákowym przelłtępcóm łpornym/ nie łolguiąc/ áni namniéy nie odpufzczáiąc [*irremissibiliter JanStat* 205]/ niech łoftápią. *SarnStat* 195.

»przezirać a odpufzczać« (1): Przeżiramy wam theż á odpufzczamy [*remittimus*] niewiádomości y winy kthorełcie záwinili do dnia dźifieyłłego *Leop 1.Mach* 13/39.

a. O Bogu lub w Jego imieniu o kapłanach: wybaczać grzechy, rozgrzeszać (213) : Iełźcze fie grzełny nie łpowiada iedno iż łlubuie a iuż pan bog odpułźcza. *WróbŻółt* K6v; *RejPos* 248v *marg*; *RejZwierc* 11v; *WujNT* Xxxxx3.

odpuszczać co [w tym: komu (61)] (174): włłakos miły oytcze odpułłczał żydom ijch złołci/ gdy tobie owce/ woły/ ij kozły offiarowali *OpecŻyw* 139v, 152v; Skloni pan łzwa Łáłkę kniemu [*dufajęcemu w odkupienie*] Odpułłczaiąc włzytko iemu. *RejKup* d2, p8, dd4; *LubPs* H3v; *BibRadz* II 105c *marg*; *RejPos* 247v, 302v; *BudBib Mich* 7/18; *KochPs* 153; Krol zmazy łielełne/ á kapłan dułźne odpułłcza *SkarŻyw* 91, 91 *marg*; *WysKaz* 24. *Cf Zwroty*.

odpuszczać komu (77): *WróbŻółt* pp5v; *SeklKat* S4v; *RejKup* d2; *Leop Sap* 11/27, *Is* 2/9; Tego Pan odpowiędział/ Iełłiż ia w Sodomie/ w łamym miełcie znaydę mężow pięćdźiełiát łpráwiedliwych/ przepułłzczę themu mieyłcu włzytkiemu dla nich. (*marg*) Z tąd mamy náukę/ iż złołnikom dla dobrych Pan odpułłcza. (-) *BibRadz Gen* 18/26, II 133b *marg*; *RejPos* 171, 246, [308]v; *WujJud* 82v; Kogoż tedy inłze⁶⁰ początkiem y Miłtrzem mieć możemy/ ktoryby nas więcye pobudzał do odpułłczenia/ [...] iedno tego/ ktory nam ná káždy dźiełń łam odpułłcza *ModrzBaz* 67v; Kto pokutę czyni práwie/ ty mu odpułłczáłz łáłkáwie *ArtKanc* I4; *WujNT Luc* 7 *arg*, 47. *Cf odpuszcząć co; Zwroty*.

W połączeniach szeregowych (6): *KromRozm I* I3; iż [*Bóg*] bronil/ wybawial/ grzechy odpułłcza/ vdręczone á opułłczone w łieroctwie włpomaga. *LubPs* ffv; *Leop Ps* 145 *arg*; *WujJudConf* 93v; *CzechRozm* 211v; *SkarŻyw* 4.

W przeciwstawieniach: »odpuszczać ... policzać, zatrzymawać« (2): gdi [...] przeciwiąmy fie grzechom yle możem tedy nam pan Bog grzechu niepolicza/ ale gi odpułłcza *SeklKat* V4; Dał wrzędom łwoim moc ná dułze/ áby grzechy dobrym á pokutuiący^m odpułłczáli/ á złym niepołłufnym y w grzechu leżącym/ grzechy zátrzymawáli. *SkarKaz* 206b.

W charakterystycznych połączeniach: (grzechy) *odpuszczać darmo (6), dobrowolnie (6), z łaski (łaskawie) (10), miłóściwie (z miłóści) (3), prawdziwie (4), (na)więcye (2); odpuszcząć cudzą krzywdę, mięziączkę, niedostatki, nieprawołci (2), wszystko (5), złołci (2), zmazy duszne (2); (grzechy) odpuszcząć człowieku, dobrym, każdemu, ludowi, ludziom (6), mordercom, nędznikowi, pokutuiącym (2), wiernym, wszystkim (wybranym) (2), złołciwemu, złołnikom, Żydom; odpuszcząć przez dobre uczynki (dla dobrych uczynków) (3), dla miłóci, przez pokutę (dla pokuty) (3), przez posty (3), przez rozgrzeszenie (2), przez łwiątołci, przez wiarę (za wiarą) (2); odpuszcząć z boskiego rozkazania, mocą [czyją] (3), zasługą łmierci Chryłtusa; odpuszcząć przez kapłany (kapłáńskim urzędem) (2), przez łługi [czyje] (2); odpuszcząć na łpowiędzi (3), na łwiecie (4), na ziemi (13).*

Zwroty: »grzech(y) (a. łostatki grzechow) odpuszcząć; odpuszczają łię grzechy« [*w tym: komu (54), przez co (13), przez kogo (4), czym (7)*] = *dimittere peccata Vulg, PolAnt; remittere peccata Vulg; condonare peccata, pietati dare peccatum Cn* [*szyk zmienny*] (154:9): odpułłczałią fie ie grzechy mnogie/ bo ielł milowála mnogo. *OpecŻyw* 46v, 43, 43v [2 r.], 134, [170]v; Nałłodłzy panie Iezu kryłte [...] Zelłan ielłtes ná łwiat grzechy odpułłcząć *TarDuch* D3; *SeklWyzn* b3, g, g2; *SeklKat* T2v, V, V3, V4, X2v, X4; Niebożátko to niebaczy Iż nie zuczinku pan raczy. Grzechy odpułłcząć człowieku [...]. Z załługy łwoiey do nieba Iđz niemoze/ Łáłky trzeba. *RejKup* 12, k7; *KromRozm III* M4; *LubPs* X4, Z3v, ffv; *KrowObr* A4, 43, 46v, 153v, 161v, 164v *marg*, Tt4; *RejWiz* 181; *Leop*

Ps 145 *arg*, *Matth* 9/6, *Luc* 7/47, 49; *BibRadz Eccli* 2/12; *OrzQuin* L3v; *RejPos* 233, 234, 234v [4 r.], 235v [2 r.], [236]v (12); Gdy wiarę wspaniam iż przez nią pan Bóg odpuszcza grzechy/ wczynków nie oddalam od tego *BiałKat* 376 *marg*, 161 *marg*, 173v, 211; Ale áczkolwiek zawnždy gdy bywa winá odpuszczoná/ zaráz też oná męká wiekuiŧey śmierci [...] bywa odpuszczoná: wżákże nie zawnždy to bywa [...] áby Pan Bog oŧátki grzechow y ono káránie miał odpuszczáć *KuczbKat* 220, 80, 85 [3 r.], 210, 235, 415; *RejZwierc* 11v [2 r.]; Bo nie ná kazánium wŧytkim ludziom w obec/ ále ná ŧpowiedzi káždemu z oŧobná/ zwláŧzczá ŧmiertelne grzechy Koŧcioł odpuszcza. *WujJud* 84; áby [kapłani] zaŧługá śmierci iego [*Chrystusa*] przez pokutę y rozgrzeŧzenie/ iáko Száfárze Sákrámentow iego/ grzechy odpuszczáli. *WujJud* 86v; Widziŧż że dla Pokuty/ dla Miłóŧci/ dla dobrych wczynkow Pan Bog grzechy odpuszcza *WujJud* 108; że Pan Bog czeńto przez prawdziwą pokutę y poŧty/ grzechy ludziom odpuszcza *WujJud* 192, 87v [2 r.], 88, 88v [2 r.], 192 *marg*, 219 (16); *WujJudConf* 88, 93v, 102; *BudNT* H2v *marg*, *Mar* 2/10; *CzechRozm* 86v, 116, 116v [2 r.], 211v, 213v; *SkarŻyw* 4, 337 [2 r.], 398; *NiemObr* 105; *ArtKanc* L9v, M11; *LatHar* 101, 562, 584; Iáko zawnždy máią odpuszczáć kápłani pokutuiącym grzechy ná ŧpowiedzi przez rozgrzeŧzenie *WujNT* 77; kápłan odpuszcza grzechy mocá Bożá. *WujNT* Yyyyy4, *przedm* 35, s. 34 *marg*, *Matth* 9 *arg*, 2, 6 (42); *WysKaz* 37 [2 r.]; *SiebRozmysł* F; *SkarKaz* 206b, 207a, 348a. Cf *Szeregi*.

»grzesznym odpuszczać« (3): *OpecŻyw* 134; ón grzefznym zwykl grzechy odpuszczáć z ŧzczodrobliwéy y z niewymownéy łáŧki ŧwoiey *BiałKat* 211; *KuczbKat* 85.

»odpuszczać winę« [w tym: komu (3)] [szyk zmienny] (4): *SeklWyzn* b3; Aleŧ thy ieŧt náŧz Ociec miłóŧciwy/ ktory odpuszczałz z łáŧki ludzkie winy *ArtKanc* R18; *WysKaz* [23], 25.

»odpuszczać występki (a. przestępki), przestępku (D)« [w tym: komu (3)] [szyk zmienny] (4:1): *RejPs* 150; áby on [...] thák nam odpuszczał wyŧępki náŧze/ iáko my też odpuszcżamy winowáycom ŧwoim *RejPos* 120, 235v; nigdy á nigdy żadnemu przestępku nie odpuszczał złoŧciwemu *RejZwierc* 204, 11.

Szeregi: »odpuszczać albo dyspensować« (1): A przeto gdy kápłáńŧkim wrzędem zákłina/ rozgrzeŧlá/ [...] przykázuye/ zákázuye/ odpuszcza álbó diŧpensuye/ odmyenya/ wykłáda/ w tym wŧŧyŧtkim czyni mocá tego ŧłowá: [...] *KromRozm* I I3.

»folgować i odpuszczać« (1): wŧzelaki grzech ieŧt ŧmiertelny/ wŧzakże Bog z ŧwey oycowŧkiey dobrotliwoŧci ŧwoim folguie y odpuszcza *BibRadz* II 133b *marg*.

»grzechy odpuszczać albo (i) oczyszczać« (2): Przeto muŧi być mieyŧce iákie w przyŧłym żywoćie/ gđże Pan Bog odpuszcza/ álbó oczyŧzcza grzechy niektore. *WysKaz* 37, 37.

»usprawiedliwiać a odpuszczać grzechy« (1): iż Pan Bog wierne wŧpráwiedliwia á odpuszcza im grzechy dla miłóŧierdzya *LubPs* ee4v.

»grzechy odpuszczać i (a)bo zatrzym(aw)ać« [szyk 6:5] (11): *KromRozm* III K5v; *KuczbKat* 210 [2 r.], 245; kiedy Kápłanom dáł moc odpuszczánia grzechow: ktorych ináczey záttrzymáwáć álbó odpuszczać niemogá/ ieŧliże im káždy przez pokorná ŧpowiedź ŧumnienia ŧwego nie otworzy *WujJud* 82; *RejPosRozpr* b3v; ktorym [kapłanom i biskupom] Pan dáł y dawa Duchá ŧwiętego/ áby ludziom grzechy odpuszcżáli y záttrzymáwali. *KarnNap* C4; *NiemObr* 28, 39; *WujNT* *Ioann* 20 *arg*, s. 387. [Ponadto w przeciwŧstawieniu 1 r.]

»grzechy odpuszczać i zmyć« (1): tenże kłamcą Dyábel/ w tym Zołtharzu [...] nazywaią [*lege*: nazywa ją] [*Pannę Maryją*] matką miłofierdzia: áby [...] grzechy odpufztzáł/ y zmázálá [...]. Ale kto może ty wżyfłtki bluznierftwá wypifác *KrowObr* 155v.

α. Stanowić przyczynę, podstawę, warunek rozgrzeszenia (7) :

Zwrot: »grzechy odpuszczać« [*szyk zmienny*] (7): Nigdy tego Kościół nie vczył/ áni Mnifzy/ żeby fámo vzywánie Sákrámentu bez wiáry y vmyłtu dobrego miáło grzechy odpufzczáć. *WujJud* 221v; Ofiáry ftárego Zakonu iáko grzechy odpufzczáły. *WujJud* Mm8v, 233 *marg*; *WujNT* 559, 796.

~ *Szeregi*: »oczyścić i grzechy odpuszczać« (1): iz grzechow wżyfłcy trudno vść możem: od tego fáłkę mamy IEZVSA Chryftulá w fákrámenćie ípowiedzi/ ná ktorey krew iego oczyścia nas [...] od grzechow/ y one odpufzcza *SkarKazSej* 661a.

»grzechy odpuszczać i rozwiązać« (1): (*marg*) Kápłánftwo nowego zakonu infze niż ftárego. (-) Ono Trąd oglédowáło/ lecz to grzechy odpufzcza y rozwiązuie *WujJud* 147v. ~

4. Zaniedbywać, przestawać się interesować, mieć za nic, gardzić (2) : Posthabeo, Vpośledzam/ Odpufzczam. *Mącz* 151c.

odpuszczać komu (1): obaczyłem świat/ á oto był niebeśpieczny dla požádliwości ktore fię działy ná nim. Co widząc wilem mu odpufczáł [*Et vidi et peperci et valde*]/ á zachowałem sobie z iágody grono/ y moy ízczep z ták wielkiego narodu. *BibRadz* 4.*Esdr* 9/21.

5. Tracić, pozbywać się (1) :

Zwrot: »połowicę odpuszczać« (1): (*did*) Prokurator. (-) Y tyś nie wiele mym zdánien/ Wygrał też swoim iednánien/ Bo połowicę odpufzcza/ Kto lie ná ludzi przypufzcza. (-) Iuż ia wolę część odpufścić/ Niżli tobie ręce tłuśćić *RejZwierc* 235v.

6. [Słabnąć, tracić nasilenie: iz prawie tego osmdziesiątego roku zaczęło się powietrze [= zaraza] w Grecji [...], które że zawsze tam trzy lata trwa (jednak odpuszczając co rok, bo pierwszego roku najjadowitsze, drugiego odpuści trochę, a trzeciego jeszcze mniejsze [...]) [...]] RadzPodróż 9.]

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (3) : Condoneo, Podarzam/ też Odpu[iz]czam. *Mącz* 94d, 194d, 227a.

Synonimy: **1.** odprawować; **c.** rozwodzić się; **2.** darować, folgować; **3.** darować, folgować, przebaczać, przezirać; **a.** dyspensować, oczyszczać, przebaczać, rozgrzeszać, usprawiedliwiać; **4.** gardzić, »lekce ważyć«, odmiatać, odrzucać, upośledzać, zamietać.

Formacje współrdzenne cf PUŚCIĆ.

Cf **ODPUSZCZAJĄCY, ODPUSZCZANIE, ODPUSZCZANY**